

УДК 376.011

[https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-4\(44\)-1168-1178](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-4(44)-1168-1178)

Григор'єва Наталя Анатоліївна доктор філософії, старший викладач кафедри дошкільної освіти, Бердянський державний педагогічний університет, м. Запоріжжя, тел.: (095) 181-62-04, <https://orcid.org/0000-0002-7650-4577>

МУЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ В СИСТЕМАХ МОНТЕССОРІ ТА СУЗУКІ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПІДХОДІВ ДО РОЗВИТКУ ДИТИНИ

Анотація. Актуальність теми музичного виховання у системах Монтессорі та Сузукі обумовлена сучасними викликами у сфері освіти, зокрема необхідністю розвитку гармонійної та всебічно розвиненої особистості. У світі, де інноваційні технології змінюють усі аспекти життя, важливість культурного, емоційного та естетичного розвитку дітей часто недооцінюється. Музичне виховання виконує унікальну роль у цьому процесі, сприяючи формуванню творчих здібностей, емоційної чутливості та соціальної взаємодії.

У тексті статті проводиться порівняльний аналіз двох освітніх концепцій, метою якого є визначення спільних елементів та унікальних рис кожної з систем. Основна увага приділяється ролі музики у формуванні емоційної стабільності, розвитку когнітивних функцій та стимулюванні творчих здібностей у дітей; висвітлюються провідні педагогічні ідеї та філософські принципи.

Методика Монтессорі базується на принципах самостійності, індивідуального підходу та інтеграції музичних занять у повсякденну діяльність дитини. Наголошується на важливості створення середовища, яке сприятиме природному прояву зацікавлення музикою, формуванню навичок слуху та ритму. У той же час методика Сузукі відома своїм акцентом на «мовний метод» навчання гри на інструменті, заохоченням повторення і використанням слухової пам'яті як основи для музичної грамотності. Особлива увага приділяється підтримці та залученню батьків в освітній процес.

У статті проводиться аналіз інструментів, які застосовуються у кожній з методик, та їхнього впливу на розвиток дітей дошкільного віку. Пропонуються можливості застосування цих підходів у контексті сучасних викликів освіти та потреб нового покоління. Робота підкреслює значення музичного виховання у формуванні особистості та демонструє важливість синергії між різними підходами для створення інноваційних педагогічних моделей.

Ключові слова: музичне виховання, діти дошкільного віку, педагогіка Марії Монтессорі, метод Сін'їті Сузукі, педагогічні ідеї, розвивальне середовище, дидактичні матеріали, музичні інструменти.

Hryhorieva Natalia Anatoliivna PhD, Senior Lecturer at the Department of Preschool Education, Berdyansk State Pedagogical University, Zaporizhzhia, tel.: (095) 181-62-04, <https://orcid.org/0000-0002-7650-4577>

MUSICAL EDUCATION IN MONTESSORI AND SUZUKI SYSTEMS: A COMPARATIVE ANALYSIS OF APPROACHES TO CHILD DEVELOPMENT

Abstract. The relevance of the topic of musical education in Montessori and Suzuki systems is determined by modern challenges in education, particularly the need for the development of harmonious and comprehensively developed personalities. In today's world, where innovative technologies transform all aspects of life, the importance of children's cultural, emotional, and aesthetic development is often underestimated. Musical education plays a unique role in this process, contributing to the cultivation of creative abilities, emotional sensitivity, and social interaction.

The article conducts a comparative analysis of their educational concepts, aiming to identify the common elements and unique features of each system. The primary focus is on the role of music in forming emotional stability, developing cognitive functions, and stimulating creativity in children.

The Montessori method is based on the principles of independence, an individual approach, and the integration of musical activities into the child's daily life. Emphasis is placed on creating an environment that encourages natural interest in music, and the development of listening and rhythmic skills. Meanwhile, the Suzuki method is renowned for its focus on the "language approach" to learning to play an instrument, encouragement of repetition, and the use of auditory memory as the foundation for musical literacy. Special attention is given to the involvement and support of parents in the educational process.

The article analyzes the tools utilized in each methodology and their impact on the development of preschool-age children. Opportunities for applying these approaches in the context of modern educational challenges and the needs of a new generation are proposed.

Keywords: musical education, preschool-age children, Maria Montessori pedagogy, Shinichi Suzuki method, pedagogical ideas, developmental environment, didactic materials, musical instruments.

Постановка проблеми. Актуальність теми статті є безсумнівною з огляду на потреби освіти та виховання дітей дошкільного віку у гармонійному, багатогранному середовищі. Дошкільна освіта сьогодення спрямована на «збагачення виховних традицій українського суспільства сучасними досягненнями та прогресивними світовими тенденціями у сфері освіти» [1, С. 3]. Методи Марії Монтессорі та Сін'їті Сузукі засновані на глибокому розумінні

природи дитини, її потреб та потенціалу. Аналіз їх впливу на музичне виховання допомагає розкрити нові перспективи розвитку творчих здібностей. Обидві системи є широко відомими у світі та продовжують надихати педагогів і батьків. Порівняння цих підходів сприятиме оптимізації навчальних програм у музичній освіті дітей. У світі глобалізації особливе значення набуває об'єднання культурних традицій через мистецтво. Музичне виховання в системах Монтесорі та Сузукі може стати містком між різними культурами. Актуальним сьогодні є завдання дошкільного закладу в напрямку розвитку емоційного інтелекту, креативності, дисципліни й здатності до співпраці. Обидві методики сприяють формуванню цих рис через музику.

Дослідження цієї теми не лише допоможе поглибити розуміння педагогічних підходів, а й сприятиме розвитку інтеграційних стратегій у сучасній освіті, об'єднуючи традиції та новаторство.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання впливу музики на розвиток духовної культури особистості висвітлювалося у психолого-педагогічних працях Л. Виготського, Б. Теплова. У дослідженнях В. Шацької, Д. Кабалевського, Н. Ветлугіної музика розглядається як інструмент поєднання моральних та естетичних впливів. Актуальність цієї теми підтверджується значною кількістю дисертаційних робіт (О. Аліксійчук, Л. Москальова, О. Сапожник, Т. Потапчук, В. Салко та ін.), які аналізують особливості навчання та виховання дітей через музичне мистецтво. Зокрема, у науковому дослідженні Сунь Цзінцю «Формування музично-творчих здібностей дітей дошкільного віку в КНР засобами Сузукі-методу» вперше подано цілісний аналіз проблеми формування музично-творчих здібностей дітей дошкільного віку засобами Сузукі-методу.

Історію становлення педагогічної системи М. Монтесорі, особливості впровадження методу наукової педагогіки в роботу з дітьми дошкільного віку досліджували сучасні науковці: Л. Андрушко, І. Дичківська, Н. Дудник, Б. Жебровський, Т. Поніманська, Н. Чепіль, С. Якименко; педагоги-практики: Ж. Грядовкіна, О. Помазан, Н. Прибильська. Розкриттю особливостей музичного виховання дітей в монтесорі-педагогіці присвячена стаття Н. Матвєєвої та М. Клепар «Музично-виховні концепції Марії Монтесорі та Злотана Кодая як важливий засіб розвитку творчих здібностей особистості», в якій представлені погляди Марії Монтесорі та Золтана Кодая на організацію музичного виховання та творчого розвитку дітей дошкільного віку і початкової школи; розкрито ідеї щодо етапів та специфіки музичного розвитку, організацію освітнього процесу музичного виховання. Автори дослідження зробили акцент на перевагах принципів музичного виховання та всебічного розвитку М. Монтесорі та З. Кодая й наголосили на актуальності цих підходів у процесі музичного виховання дітей.

У підручнику «Музично-педагогічні системи та концепції ХХ століття» присвячено розділ системі музичного виховання японського скрипаля

Сузукі Сін'їті, розкрито провідні філософські ідеї, наголошено на унікальності підходу до «виховання талантів».

Мета статті – дослідити та порівняти підходи до музичного виховання в системах Марії Монтесорі та Сін'їті Сузукі, визначити спільні риси та відмінності в підходах до розвитку дитини, а також виявити, як ці методики сприяють формуванню музичних здібностей, емоційного інтелекту та загального розвитку дитини. Особливу увагу приділено аналізу ролі педагога, участі батьків та створенню сприятливого середовища для музичного розвитку в кожній з методик.

Виклад основного матеріалу. Методи Монтесорі та Сузукі є двома відомими підходами до освіти, які отримали широке поширення у світі завдяки своїм унікальним принципам розвитку дитини. Метод Марії Монтесорі, заснований на свободі вибору, самостійності та розвитку через сенсорний досвід, уперше набув популярності в Італії на початку ХХ століття. Незабаром він поширився в інших країнах Європи, а згодом — у США, Індії та Японії. Можна означити певні періоди бурхливого розвитку, періоди «затишшя», становлення, набуття популярності та впровадження в освітні процеси різних країн світу, зокрема:

- **1911–1920-ті роки:** відкриття перших шкіл у США, Великій Британії, Франції та Нідерландах;
- **1930–1950-ті:** через політичні потрясіння в Європі метод тимчасово втратив популярність, але відродився після Другої світової війни;
- **1960–1980-ті:** новий сплеск інтересу в США, Канаді та Австралії; створення міжнародних асоціацій Монтесорі;
- **1990-ті – сьогодні:** глобальне поширення, відкриття навчальних центрів навіть у країнах, де традиційно домінують інші педагогічні підходи (Китай, Південна Корея, країни Африки).

Сьогодні школи Монтесорі існують у понад 140 країнах світу, а її педагогічні ідеї та філософські принципи впроваджуються не лише у спеціалізованих закладах, а й у державних програмах.

Метод Шінічі Сузукі, зосереджений на музичному розвитку дітей через занурення у середовище та навчання за принципом рідної мови, зародився в Японії у середині ХХ століття. Основними етапами його поширення були:

- **1950–1960-ті:** перші школи в Японії, зростання інтересу в США після презентації японських дітей-скрипалів;
- **1970–1980-ті:** метод набуває популярності у Європі (Німеччина, Франція, Великобританія) та Північній Америці;
- **1990-ті – сьогодні:** поширення в Латинській Америці, Африці, Австралії та Китаї, розвиток програм для різних музичних інструментів (фортепіано, віолончель, гітара).

Сьогодні метод Сузукі використовується у понад 50 країнах, а тисячі викладачів пройшли спеціалізовану підготовку для його впровадження.

Отже, обидва методи набули популярності завдяки активній діяльності міжнародних організацій, адаптації до місцевих освітніх потреб і гнучкості у застосуванні. Вони продовжують розвиватися, інтегруючись у сучасні освітні моделі та використовуючи новітні технології.

Марія Монтессорі та Сін'їті Сузукі, попри різні сфери діяльності, зробили великий внесок у розвиток освіти дітей, хоча їхній шлях до педагогіки був нетиповим. Марія Монтессорі за першою освітою була лікарем. У 1896 році вона стала однією з перших жінок-лікарів в Італії, спеціалізуючись на психіатрії та лікуванні дітей з особливими потребами. Під час роботи в медичних закладах вона помітила, що традиційні підходи до навчання неефективні для розвитку дітей. Це спонукало її розробити власну методику, засновану на сенсорному розвитку, самостійності та свободі вибору. Її досвід у медицині допоміг їй зрозуміти фізіологічні та психологічні особливості дітей, що стало основою для створення першого дитячого будинку «Casa dei Bambini» у 1907 році. Саме там вона почала застосовувати свої ідеї на практиці, що зрештою привело до розвитку всесвітньо відомого методу Монтессорі.

Сін'їті Сузукі народився у сім'ї, яка займалася виробництвом скрипок, і сам став професійним музикантом. Проте, коли він вирішив навчати дітей гри на скрипці, то зіткнувся з труднощами – не мав педагогічної підготовки та не знав, з чого почати. Згодом він зрозумів, що найкращий спосіб навчити дитину музиці – це використовувати принцип природного засвоєння мови. Він спостерігав, як діти легко вчаться говорити, і вирішив застосувати цей підхід у музиці. Так з'явився метод Сузукі, у якому навчання відбувалося через слухання, імітацію та поступове освоєння навичок у середовищі підтримки. Обидва педагоги не мали формальної підготовки в освіті на початку своєї діяльності, але завдяки власним спостереженням, експериментам і глибокому розумінню дітей змогли створити унікальні системи навчання, які змінили світову педагогіку.

Монтессорі розглядала музику не як окремий предмет, а як частину всебічного розвитку дитини, яка допомагає формувати сенсорне сприйняття, координацію рухів, концентрацію, а також емоційну стійкість. Музичне середовище має бути доступним і відкритим для дитини, де вона сама обирає, коли і як взаємодіяти з інструментами чи звуками. Головна ідея виховання полягає в тому, що музика не повинна нав'язуватися, а має стати природним способом самовираження. За методом Сузукі основна мета навчання музиці – «виростити добру людину з прекрасним серцем», а музика – це інструмент для формування характеру. На його думку, дитина, слухаючи музику з раннього віку, вчиться відчувати ритм, тональність і мелодію на підсвідомому рівні (як опановує рідну мову). Навчання ґрунтується на любові, підтримці та повторенні, щоб дитина відчувала впевненість і радість від гри.

В основі філософії Марії Монтессорі та Сін'їті Сузукі лежить повага до дитини та безмежна віра в її потенціал [2, С. 53]. Італійка будувала свою

педагогічну систему на переконанні, що кожна дитина володіє природним потенціалом до навчання та саморозвитку, цьому сприяють певні моменти життя, коли діти найбільш схильні до засвоєння конкретних навичок (мови, руху, сенсорного досвіду) – сенситивні періоди. Щоб дитина розвивалась самостійно, дорослий повинен надати їй таку можливість. З погляду на те, що всі малюки різні та унікальні, навчання кожного з них має відбуватися відповідно до власного темпу і ритму. Сін'їті Сузукі, японський педагог і творець методу виховання талантів у дітей (метод Сузукі), також наголошував на величезному потенціалі дитини, але акцент робив на вихованні через любов і повагу. Він вірив, що всі діти мають здібності до навчання, якщо їх виховувати в сприятливому середовищі, що талант формується, а не дається від народження. Гаслом його методу стало: «Кожна дитина може». Кожна дитина може навчитися грати на скрипці і стати кращою людиною, незважаючи на свої здібності, недоліки, сильні та слабкі сторони, вроджений слух та відчуття ритму, вік та культурне походження. Малюк повинен отримувати задоволення від навчання, а не відчувати тиск. «Головна формула похвал Сузукі: «Дуже добре. Чи не можеш ти зробити ще

ліпше?» Тобто, діє принцип гуманізму, який полягає в глибоко людяному ставленні до дітей, повазі до їхньої гідності» [3, С. 240].

Таким чином, обидва педагоги поділяли ідею, що кожна дитина має величезний потенціал, але його розкриття залежить від дорослих – від їхньої віри, підтримки та створених умов.

Монтессорі вважала, що головним завданням дорослих є створення сприятливого середовища, яке допомагатиме розкриттю потенціалу дитини. Сузукі також наголошував, що **середовище важливіше за природні здібності**. Він розглядав дитину як продукт її оточення, без якого неможливо набути жодної навички. Тому талант був на, його думку, результатом розвитку дитини. Один із ключових принципів методів Марії Монтессорі та Сін'їті Сузукі – створення спеціального середовища, адаптованого до потреб дітей. Вони пропонували використовувати зменшені за розміром предмети, меблі та музичні інструменти, що дозволяло дітям діяти самостійно та почуватися комфортно. Марія Монтессорі першою впровадила ідею створення дитячого середовища, яке б відповідало фізичним можливостям малюків. У монтессорі-класах використовують низькі столи та стільчики, які дитина може легко пересувати, що сприяє розвитку самостійності, оскільки сама обирає місце для роботи. Всі дидактичні матеріали мають бути пристосовані до дитячих рук: маленькі глечики та чашки для переливання води, маленькі щітки та ганчірки для прибирання, невеликі ножі для нарізання фруктів. Такий підхід допомагає дітям навчитися доглядати за собою та довкіллям, розвивати концентрацію й координацію рухів. Сузукі вважав, що для успішного музичного навчання дитині потрібно дати інструмент, який буде зручним для її фізичних можливостей. Спеціально для дітей були створені скрипки

розміром 1/8, 1/4, 1/2, які відповідали росту дитини, що дозволяло їм грати без напруження. **Маленькі смички** відповідали розміру скрипок і допомагали малюку розвивати правильну техніку гри. І Монтесорі, і Сузукі розуміли важливість того, щоб дитина могла комфортно взаємодіяти з предметами довкілля. Їхні підходи базувалися на тому, що **предмети повинні відповідати розмірам і можливостям дитини**. Потрібно надати малюкам **свободу використовувати їх самостійно**. **Всі навчальні матеріали мають бути не лише корисними, а й приємними для дотику та взаємодії**. Ці принципи сприяють розвитку незалежності, впевненості та мотивації дитини до навчання.

Навчання музиці за Монтесорі починається із сенсорних відчуттів: слухання звуків, розпізнавання високих і низьких тонів, знайомство з ритмом і темпом. Серед дидактичного матеріалу дітям пропонується робота з шумовими циліндрами, дзвіночками. Дитина самостійно грає, експериментує і відкриває закономірності звуків. Ноти вводяться пізніше і лише за бажанням малюка. За методом Сузукі дитина починає з гри на інструменті одразу, не знаючи нот, просто повторює мелодії, які чує. Велика увага приділяється правильному положенню рук і техніці з самого початку, щоб дитина не закріплювала неправильні рухи. Ноти вводяться пізніше, коли малюк вже відчуває музику на слух і може інтуїтивно відтворити її. Ключова різниця полягає в тому, що Монтесорі спочатку розвиває сенсорне сприйняття звуку, а Сузукі відразу переходить до гри на інструменті через імітацію.

Системи Монтесорі та Сузукі є двома прогресивними педагогічними підходами, які передбачають особливу роль педагога, що виконує функцію наставника, а не традиційного вчителя. «Монтесорі-педагог займається підготовкою середовища, індивідуальними інтересами кожної дитини; він ніколи не знає, що вони з дітьми робитимуть у той чи інший момент, і це перетворює кожен новий день на пригоду. Ще одна особливість монтесорі-педагога пов'язана із дослідним характером роботи. Виявляється, що він не повинен передавати свій досвід і знання дітям: наставниця вірить, що вихованці допитливі й спроможні освоювати навколишній світ через самостійну діяльність, що вони прагнуть бути незалежними та відповідальними» [4, С. 83]. Методика Марії Монтесорі ґрунтується на принципі «Допоможи мені зробити це самому». У цьому контексті педагог виконує роль спостерігача, фасилітатора та провідника у світі знань. Вихователь уважно аналізує інтереси, потреби та рівень розвитку кожної дитини; організовує простір так, щоб діти мали доступ до спеціально підібраних матеріалів, які сприяють їхньому самостійному навчанню; не втручається без необхідності, а лише направляє дитину в процесі її дослідження. Кожна дитина розвивається за власною траєкторією, і педагог підтримує її, створюючи відповідні умови для навчання. Головне завдання монтесорі-вчителя – допомогти дитині знайти інтерес до навчання без зовнішнього примусу. Велике значення

надається в класі взаємодії з батьками (постійний контакт з ними, проведення запланованих індивідуальних зустрічей, участь у спільних проєктах, робота з педагогічного просвітництва батьків). Основні аспекти ролі педагога в системі Сузукі – це створення атмосфери підтримки та довіри. Педагог розглядає навчання як природний процес, який проходить в дружній і безстресовій обстановці; навчання відбувається через наслідування; обов'язково в системі передбачена співпраця з батьками та залучення їх до освітнього процесу. Вчитель прагне встановити довірливі стосунки з учнями, що сприяє їхньому комфортному навчанню. Обидві методики будуються на гуманістичних засадах і виховують дитину як особистість, яка має власний потенціал. У підходах Монтесорі та Сузукі педагог не є авторитарною фігурою, а виступає другом і наставником, який підтримує природну допитливість і сприяє гармонійному розвитку.

Таким чином, педагог у цих системах виконує надзвичайно важливу роль – не лише навчає, а й створює умови для саморозвитку, виховує впевненість, незалежність та любов до навчання у кожної дитини. Проте, відмінною ознакою двох систем можна вважати таку, що монтесорі-педагог спостерігає і створює простір для самостійної гри, а Сузукі-педагог активно навчає, підтримує і коригує.

Цікавим, на наш погляд, є ставлення до помилки у системах Монтесорі та Сузукі, де вона розглядається як важливий елемент освітнього процесу, що сприяє розвитку самостійності, впевненості та самоконтролю дитини.

У методі Марії Монтесорі помилка є природним і необхідним кроком у навчанні. Вона не виправляється безпосередньо педагогом, а натомість дитина має можливість самостійно виявити та виправити її. Контроль помилки знаходиться в дидактичних матеріалах, які розроблені так, щоб дитина самостійно могла помітити свою неточність і виправити її без втручання дорослого. Монтесорі-педагог ніколи не акцентує увагу на помилках, а заохочує дитину до повторення завдання для вдосконалення навичок. Метод Сін'їті Сузукі, який застосовується для навчання музиці, також розглядає помилки як частину навчання. Помилка сприймається не як невдача, а як природний процес навчання, що вимагає часу та практики. Дитина регулярно повторює вправи та твори, що дозволяє їй виправляти недоліки через поступове вдосконалення. Обидві системи ґрунтуються на повазі до дитини та її природного темпу розвитку. Вони не карають за помилки, а використовують їх як спосіб навчання. Основна відмінність полягає в тому, що у Монтесорі-середовищі контроль помилки закладено у сам матеріал, тоді як у Сузукі головну роль відіграє повторення та підтримка з боку педагога і батьків. Обидва підходи допомагають дітям розвивати самостійність, мотивацію до навчання та впевненість у власних силах.

І система Монтесорі, і методика Сузукі спрямовані не лише на академічну підготовку дитини, а на її розвиток як самостійної, впевненої та

відповідальної особистості. Вони допомагають дитині адаптуватися до реального життя, формуючи практичні навички та емоційну стійкість. М. Монтесорі готує дитину до життя через залучення до реальної діяльності: вона вчиться доглядати за собою, піклуватися про навколишнє середовище, взаємодіяти з іншими та вирішувати проблеми самостійно. Сузукі розвиває вміння концентруватися, досягати результатів через регулярну практику, співпрацювати з іншими людьми та отримувати задоволення від процесу навчання, що є важливими навичками для успішного життя. Обидві методики виховують у дітей відповідальність, самостійність, здатність до самонавчання та любов до пізнання світу. Це робить їх підготовленими не просто до навчального процесу, а й до життя в цілому.

Сучасний світ потребує особистостей, які здатні жити у мирі, співпрацювати та розв'язувати конфлікти без насильства. Виховання дітей як миролюбних особистостей є основою сталого миру, і цей принцип закладений у педагогічних системах Марії Монтесорі та Сін'їті Сузукі. Методика Монтесорі базується на тому, що діти природно прагнуть до порядку, гармонії та взаємоповаги. Основні аспекти виховання миролюбності в системі Монтесорі – це підготовлене середовище (діти вчать самостійності та відповідальності через роботу в спеціально організованому просторі, де панує спокій і повага). Педагог є посередником у вирішенні конфліктів, демонструючи дітям ненасильницьке спілкування та можливі варіанти розв'язання конфліктних ситуацій. Для реалізації такої ідеї в класі облаштовують спеціальне місце для роздумів і заспокоєння в разі конфліктних ситуацій – «Куточок миру» [5]. Вправи з розділу «Життєва практика» спрямовані на розвиток співпраці, ввічливості та допомоги іншим. На колективних заняттях діти знайомляться з різними культурами, що розширює їхній світогляд і сприяє толерантності. Сін'їті Сузукі розробив методику виховання дітей через музику, яка сприяє формуванню гармонійної особистості. Малюк з раннього віку перебуває в середовищі милозвучних звуків, що позитивно впливає на його емоційний стан. Постійні повторення та увага до деталей формують у дитини витримку й повагу до праці, а ансамблеве виконання розвиває співпрацю, емпатію та взаєморозуміння. Головне завдання навчання – не змагання, а внутрішнє задоволення від гри та вдосконалення. Обидві методики наголошують на важливості виховання дитини в атмосфері миру, співпраці та любові. Таким чином, виховання миролюбної особистості можливе завдяки гармонійному поєднанню педагогічних методів, що сприяють усвідомленню важливості миру, співпереживанню та відповідальності за власні дії.

Марія Монтесорі та Сін'їті Сузукі працювали з дітьми, які мали особливості розвитку. Їхні методи стали ефективними для навчання таких дітей завдяки індивідуальному підходу, використанню природних механізмів навчання та створенню підтримувального середовища. Марія Монтесорі почала свою педагогічну діяльність саме з роботи із дітьми, які мали

порушення розвитку. У 1899 році вона працювала в Римській психіатричній клініці, де лікували дітей із розумовими відхиленнями. У той час їх зазвичай просто ізолювали, вважаючи їх не здатними до навчання. Результати роботи були вражаючими: діти, яких вважали «необучуваними», навчалися читати, писати і навіть випереджали ровесників без особливостей розвитку. Це надихнуло Монтесорі на створення власної педагогічної системи, яку згодом почали застосовувати і для звичайних дітей. Сін'їті Сузукі вірив, що всі діти мають потенціал до навчання, незалежно від їхніх здібностей чи особливостей розвитку. Його метод базувався на принципі «талант можна виховати». Метод Сузукі виявився ефективним навіть для дітей із серйозними порушеннями розвитку – музика ставала для них засобом комунікації, способом виразити себе та покращити когнітивні функції.

Отже, обидва методи – Монтесорі та Сузукі – мають важливе значення для роботи з дітьми з особливими освітніми потребами. Вони пропонують **індивідуальний підхід** (кожна дитина розвивається у власному темпі); набуття **сенсорного досвіду** (навчання через практику, музику або дотики); **підтримку та заохочення** (середовище без страху і тиску). Завдяки цим підходам багато дітей з ООП отримали можливість навчатися та розвиватися, що довело універсальність і цінність цих методик.

Висновки. Музичне виховання у системі Монтесорі акцентує увагу на самостійності дитини та її природному розвитку через свободу вибору. Підготовлене середовище сприяє творчій активності, де дитина може обирати музичні інструменти, вправи та взаємодіяти з ними у власному темпі. Основний підхід полягає у стимулюванні сенсорного сприйняття музики, розвитку слуху та координації рухів через ігри, спів та рухливі заняття. Вчитель виконує роль спостерігача, допомагаючи дитині у відкритті музичного світу. Метод Сузукі базується на принципі «талант створюється середовищем», де повторення, групові заняття та активна участь батьків є ключовими елементами. Рання музична освіта, починаючи з трирічного віку, спрямована на розвиток слухового сприйняття та технічних навичок гри на музичних інструментах. Основними елементами є навчання через наслідування, підтримка командної роботи між дитиною, батьками та викладачами, а також постійне вдосконалення виконання творів.

Таким чином, перспективи впровадження методик Монтесорі та Сузукі у сучасне дошкільне виховання дуже позитивні, адже ці підходи зосереджені на розвитку творчих, соціальних і когнітивних навичок дітей. Обидва підходи мають великий потенціал для створення комплексних програм, що стимулюють творчість та соціалізацію. Метод Монтесорі може бути використаний для створення індивідуальних навчальних маршрутів, тоді як метод Сузукі є ефективним для музичних занять та співпраці з батьками. Впровадження цих методик сприятиме формуванню гармонійного середовища, де дитина має можливість всебічно розвиватися.

Література:

1. Базовий компонент дошкільної освіти України (нова редакція). Дата оновлення: 12.01.2021. URL: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf (дата звернення: 28.03.2025).
2. Дичківська І. М. Педагогіка М. Монтесорі: виклики сучасності : монографія 2-ге вид., доп. Рівне : Волинські обереги, 2022. 384 с.
3. Салдан С.О., Король О.М., Тайнель Е.З. Музично-педагогічні системи та концепції ХХ століття : підручник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2016. 328 с.
4. Григор'єва Н.А. Ідеї М. Монтесорі щодо ролі і функцій педагога закладу дошкільної освіти та їх використання в умовах реформування вітчизняної дошкільної освіти. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи*. Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини. Умань : Візаві, 2021. Вип. 1(5). С. 79-85.
5. Григор'єва Н. А. Проблема війни і миру у філософії та педагогічній практиці М. Монтесорі. *Перспективи та інновації науки*. Київ, 2024. Вип.1 (35). С.125-134.

References:

1. Bazovyi komponent doshkilnoi osvity Ukrainy (nova redaktsiia) [Basic component of preschool education in Ukraine (new edition)]. Retrieved from http://mon.gov.ua/staticobjects/mon/sites/1/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf [in Ukrainian].
2. Dychkivska, I. M. (2022). *Pedahohika M. Montessori: vyklyky suchasnosti. [M. Montessori Pedagogy: Challenges of the Present]* – monohrafiia 2-he vyd., dop. Rivne : Volynski oberehy [in Ukrainian].
3. Saldan S.O., Korol O.M., Tainel E.Z. (2016). *Muzychno-pedahohichni systemy ta kontseptsii KhKh stolittia [Musical and Pedagogical Systems and Concepts of the Twentieth Century]*. Lviv : LNU imeni Ivana Franka [in Ukrainian].
4. Hryhorieva N.A. (2021). Idei M. Montessori shchodo roli i funktsii pedahoha zakladu doshkilnoi osvity ta yikh vykorystannia v umovakh reformuvannia vitchyznianoï doshkilnoi osvity [The ideas of M. Montessori on the role and functions of the teacher of preschool education and their use in the context of reforming the national preschool education]. *Psykhologo-pedahohichni problemy suchasnoi shkoly – Psychological and pedagogical problems of modern school, 1 (5)*, 79-85 [in Ukrainian].
5. Hryhorieva N.A. (2024). Problema viiny i myru u filosofii ta pedahohichnii praktytsi M. Montessori [The problem of war and peace in the philosophy and pedagogical practice of M. Montessori]. *Perspektyvy ta innovatsii nauky – Prospects and innovations of science, 1 (35)*, 124-134 [in Ukrainian].